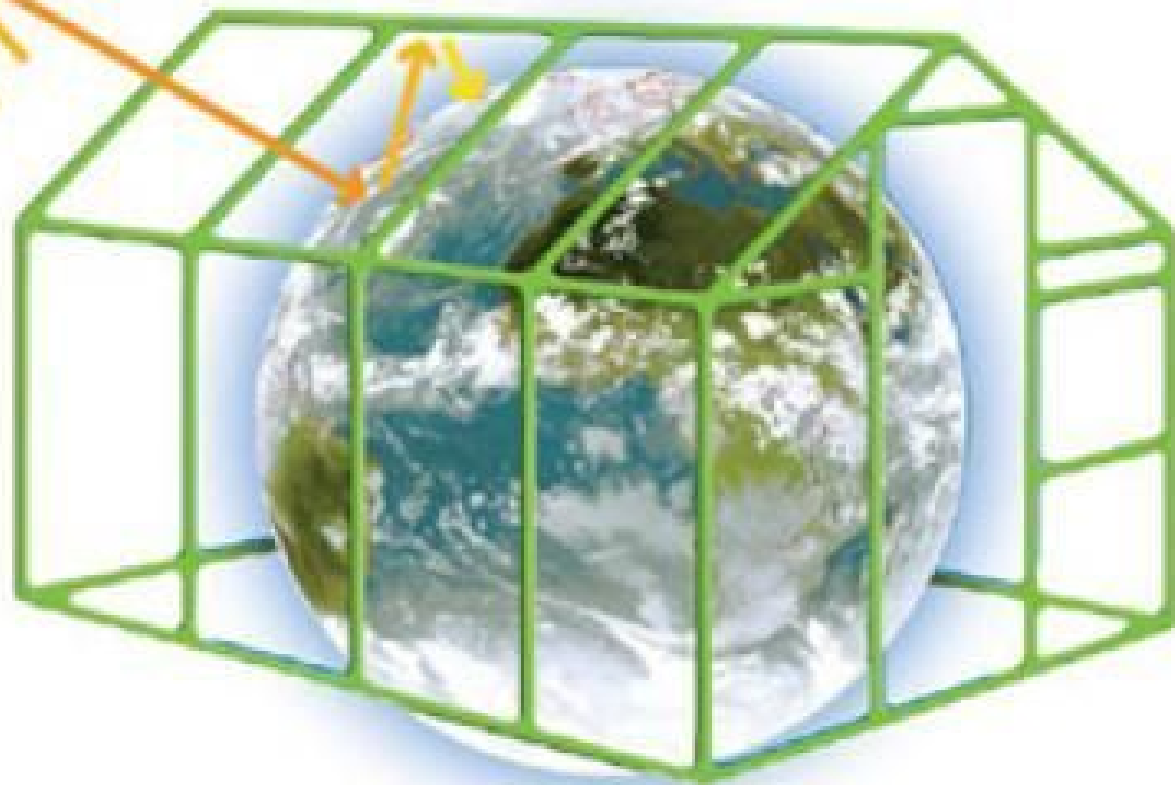
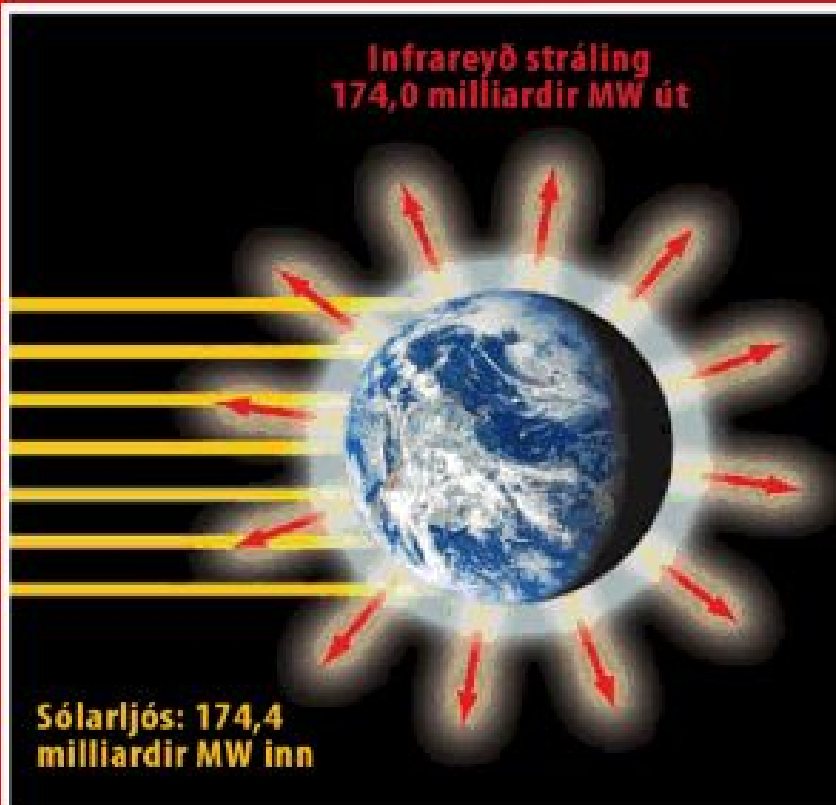

Veðurlagsbroytingar/vakstarhúsárin

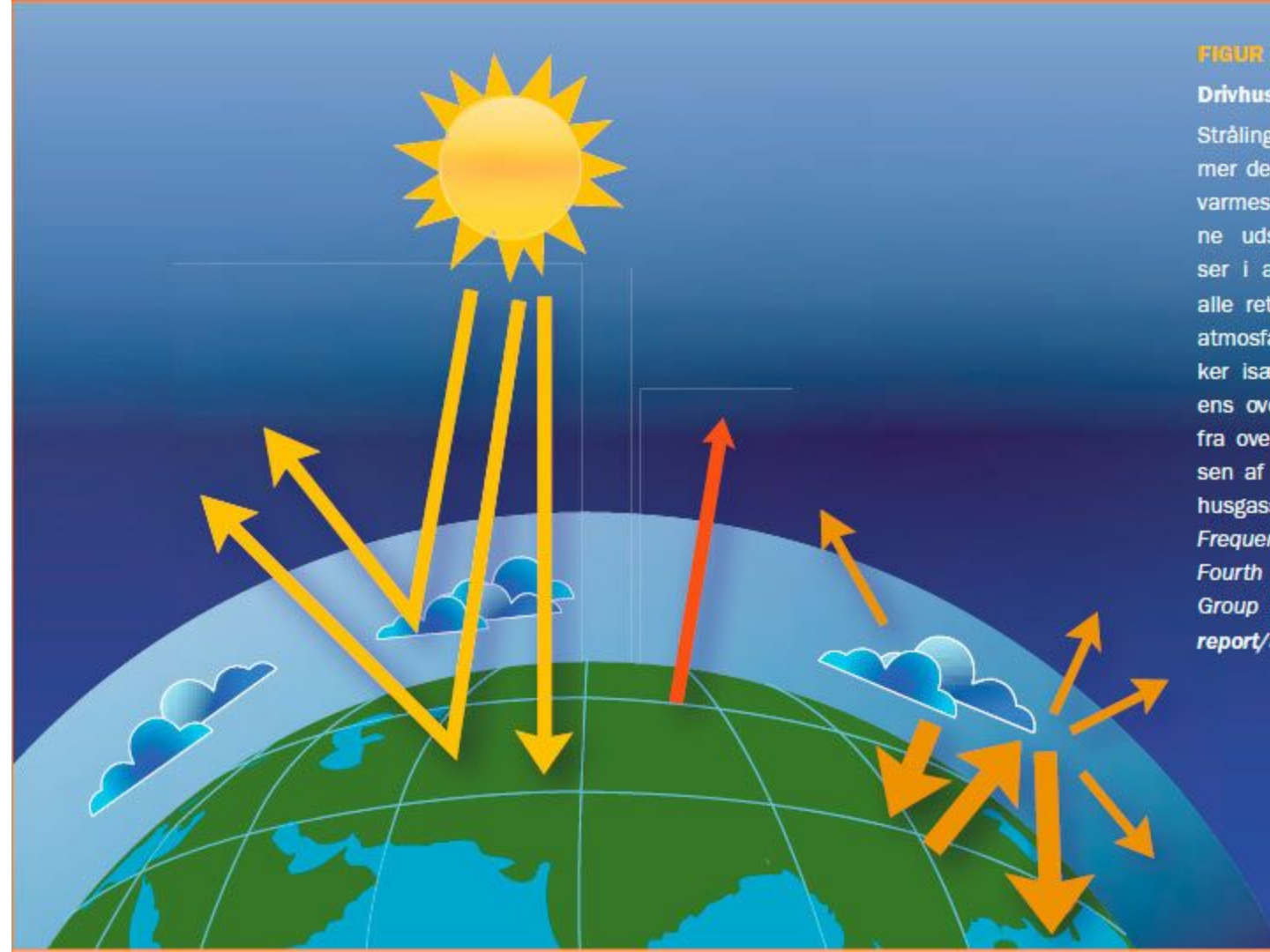

1.1 Hvat er veðurlag

Orðið "veðurlag" verður á føroyskum brúkt í ymiskum týðningum og verður ofta blandað við orðið "veður"; men veður og veðurlag eru hvørt sítt, ið hvussu so er í hesi bókini. **Veður** (*weather* á enskum) er tað, sum vit merkja hvønn dag: Hiti, regn, vindur, brúgvaløg, sum fara framvið o.s.fr. **Veðurlagið** (*the climate* á enskum) er miðal av veðrinum yvir eitt langt tíðarskeið. Miðalhiti ella miðalvindur verða roknað sum veðurlag, um miðal er tikið yvir nóg langa tíð, helst 30 ár. Veðurlagið fevnir eisini um onnur fyrbrigdi. Um tað er ódn ein ávísan dag, er ein spurningur um veður; men talið av ódnum í einum 30-ára tíðarskeiði er ein spurningur um veðurlag.

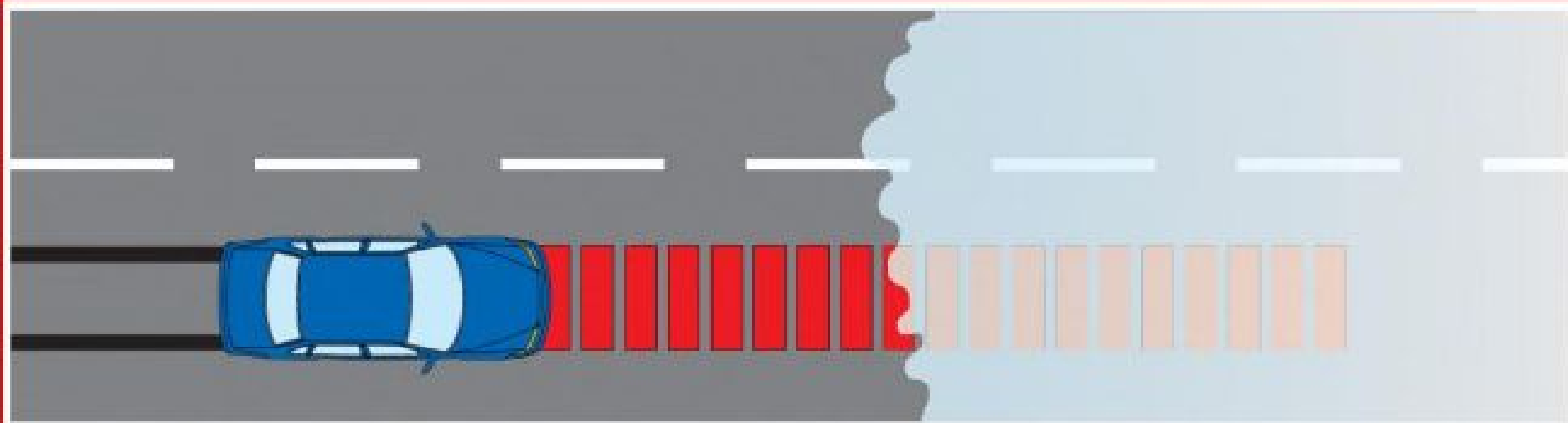
Mynd 1.1 Á okkara dögum sendir jørðin um leið 0,4 milliárdir megawatt (MW) minni orku út í rúmdina, enn hon fær úr sólarljósinum. Orkujavnvágin hjá jørðini er farin av lagi.

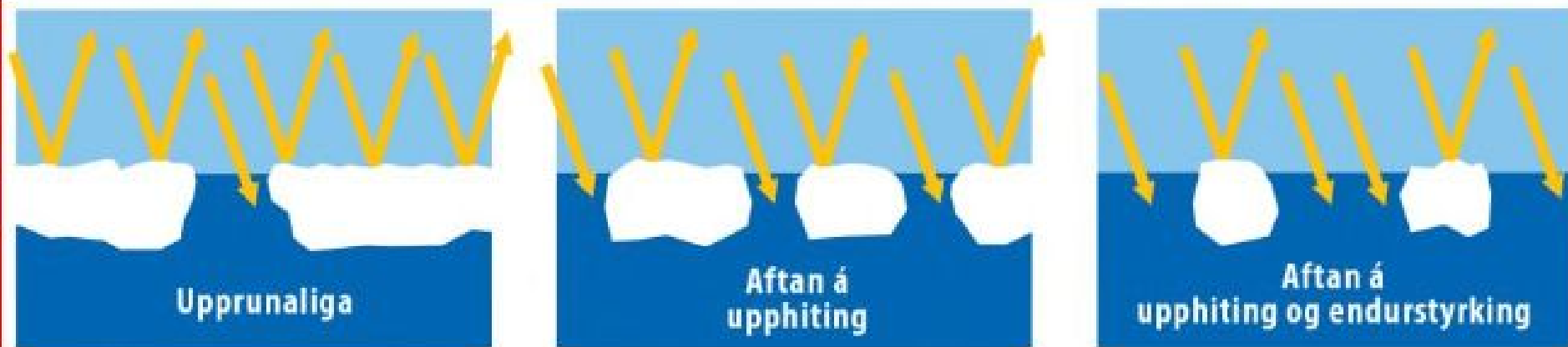
FIGUR 1:

Drivhuseffekten.

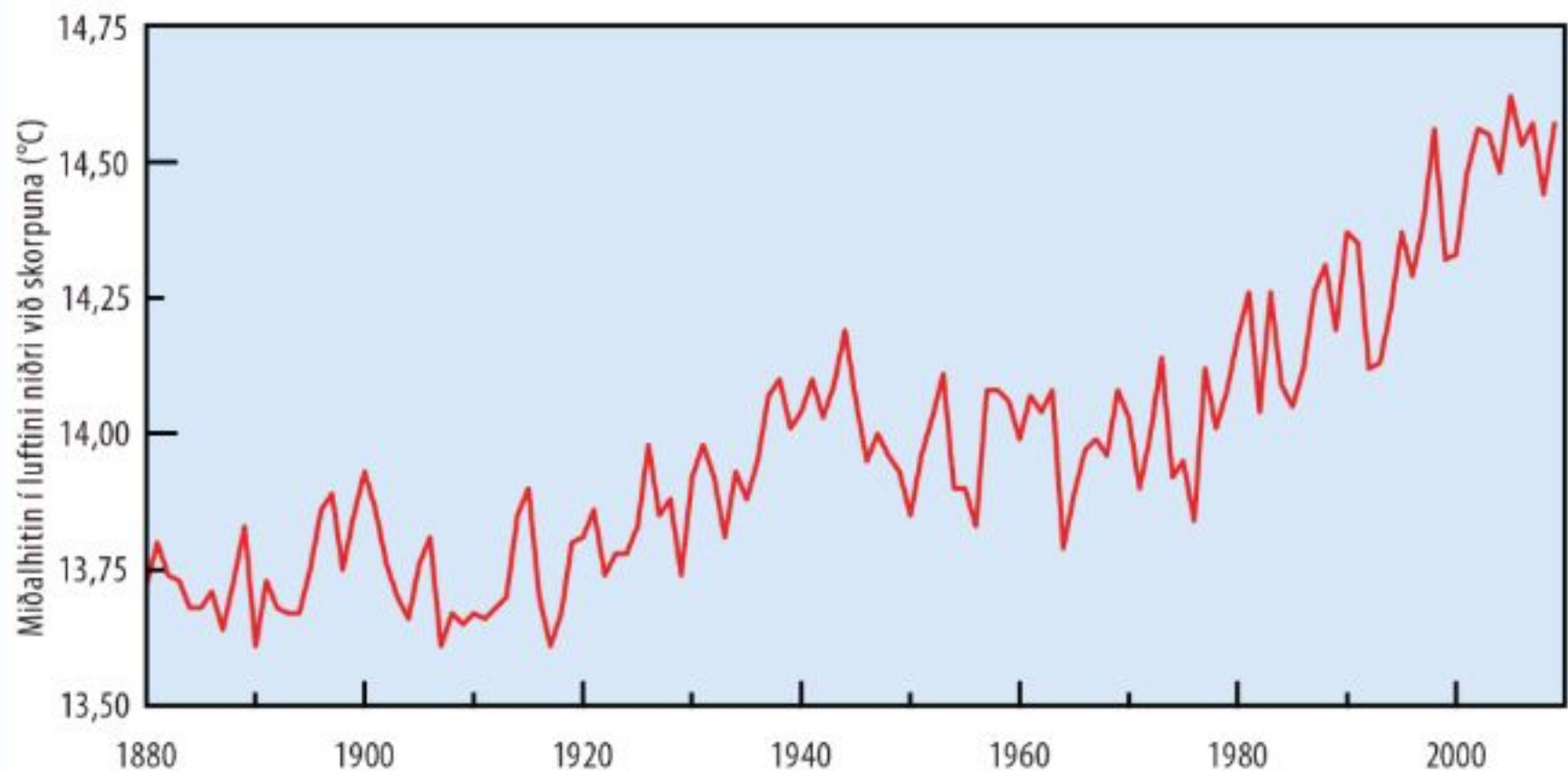
Stråling fra Solen rammer Jorden og varmer den op. Jorden udsender også selv varmestråling, men det meste af denne udstråling optages af drivhusgasser i atmosfæren og udsendes igen i alle retninger. På den måde opvarmes atmosfæren og Jorden. Skove påvirker især reflektering af sollys fra Jordens overflade, transport af varme væk fra overfladen via fordampning, dannelsen af skyer og luftens indhold af drivhusgasser. *Figur tilpasset fra figur 1, Frequently Asked Questions 1.3, "IPCC Fourth Assessment Report", Working Group I, www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/wg1/ar4-wg1-faqs.pdf* ►

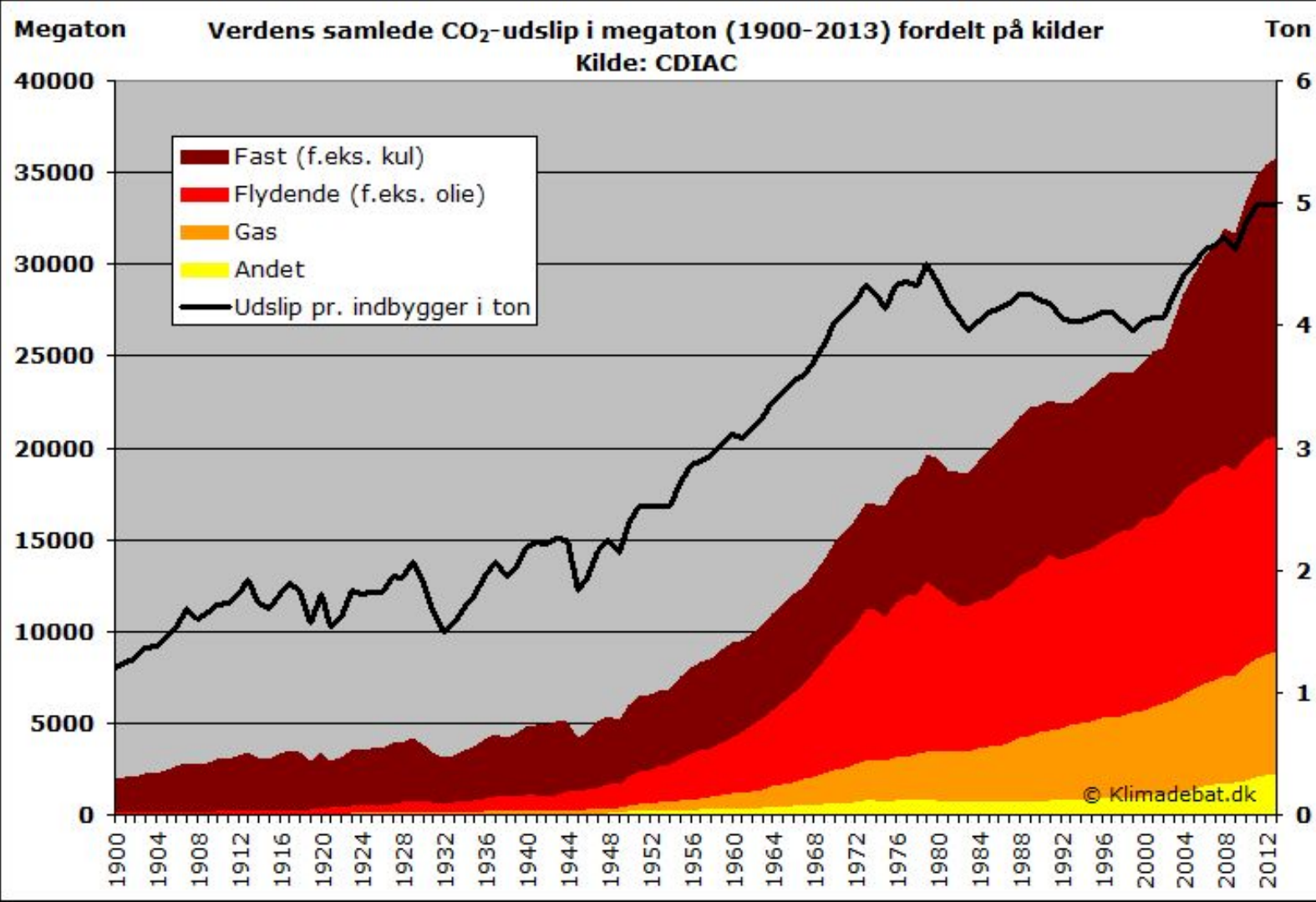
Mynd 1.2 Bremsilongd. Ein bilur koyrir við nógvari ferð og rennur seg bráðliga í tjúkkan mjørka. Bilfórarin traðkar á bremsuna; men áðrenn bilurin er steðgaður, hevur hann koyrt eitt fitt petti inn í mjørkan. Veðurlagið hevur eisini eina bremsilongd. Sjálvt um munandi tiltøk verða sett í verk at steðga veðurlagsbroytingunum, fara broytingarnar at versna eina tíð. Hvussu ógvisligar avleiðingar verða, er enn ógreitt.

Mynd 1.3 Endurstyrkingin millum ís og albedo. Vinstrumegin hugsa vit okkur eitt hav, sum er næstan heilt fjalt av flótandi ísi. Sólarljós, sum rakar ísin, verður mestsum alt speglað aftur (hetta verður nevnt albedo); men tað, sum rakar opið hav, verður upptikið og hitar sjógvin. Myndin í miðjuni er aftan á, at onkur upphiting (t.d. frá vakstrarhúsárinum) hevur fingið nakað av ísinum at bráðna. Nú er meiri opið hav, sum gevur minni spegling og tí eisini økta upphiting av havinum, og henda endurstyrking fær uppáftur meiri ís at bráðna, sum víst høgrumegin.

Mynd 1.10 Miðalhitin í loftini niðri við skorpuna á allari jörðinni frá 1880.

Samanber
hendan
myndilin við
myndilin
frammanundan.
Er
samanhangur
við co2 útlát og
hitan á jörðinni?

Mynd 2.2 Myndin vísir eina grýtu við vatni, sum stendur á eini kókiplátu. Vinstrumegin er plátan beint tendrað. Orka fer frá plátuni upp í vatnið, og orka fer eisini frá vatninum (og grýtuni) út í luftina (reyðir pílar); men vatnið er enn kalt, og tí lekur minni orka út, enn tað, sum kemur inn. Tá økist hitin; vatnið hitnar. Í miðjuni er grýtan komin upp á kók. Nú lekur líka nógv orka út, sum tað, ið kemur frá plátuni. Tá broytist hitin ikki. Høgrumegin er plátan sløkt; men vatnið er enn heitt. Nógv orka lekur út; men lítið kemur inn frá plátuni. Tá kólnar vatnið; hitin minkar.